

Hoe lang zult gij de gedachten uwer ijdelheid in het binnenste van u laten vernachten?

(Jer. 4:14)

Jeremia vergelijkt hier het hart met een huis dat veel kamers heeft, waarin veel gasten kunnen verblijven. Voor de bekering hebben alle ijdele, lichtzinnige, slechte, goddeloze, schandelijke en wereldse gedachten onbelemmerd toegang. Ze hebben de hele dag vrij spel. De deur van ons hart staat wijd open en zulke gedachten krijgen een warm en vrolijk onthaal. Ons hart zoekt de hele wereld af voor het grootste vermaak en plezier en biedt plaats aan deze zondige gedachten. Ze leven daar als ongezeglijke vorsten en snoevers, maken dag en nacht plezier en verontreinigen de kamers waarin ze verblijven met hun vuile zonden en met alles wat ze uitbraken. De Heere zegt: ‘Hoe lang zullen deze gedachten daar wonen, terwijl Ik met Mijn Geest, Mijn Zoon en Mijn genadegaven aan de deur sta te kloppen en niet word binnengelaten?’ (zie Openb. 3:20)

Ons hart moet gewassen worden van al deze vuilheid. ‘Was uw hart van boosheid.’ (Jer. 4:14) Ons hart moet gereinigd worden van grove zonden, niet alleen met bezemen gekeerd. In Mattheüs 12:43 lezen we dat de onreine geest weer terugkomt in het huis dat alleen maar is geveegd en ontdaan van los en oppervlakkig vuil. Dit huis

moet gereinigd worden van al het vuil dat vast zit en zich aan de geest heeft gehecht. Deze verwaande en ongezeglijke gasten moeten zonder enige waarschuwing buiten de deur gezet worden. Ze hebben lang genoeg, ja, te lang, in ons hart gewoond. Hoelang? Lang genoeg, zoals de apostel zegt. (1 Petr. 4:3) Ze moeten daar niet langer blijven.

Het huis hoeft niet neergehaald te worden. We moeten alleen deze gasten de deur wijzen. We kunnen ze niet buitenhouden, want ze zullen nog binnendringen zolang we in huizen van leem wonen. Maar ze mogen er niet langer verblijven. Als zich 's morgens of overdag boze of wraakzuchtige gedachten aan ons opdringen, moeten we ze voor de avond weer verdrijven. 'De zon ga niet onder over uw toornigheid' (Ef. 4:26), want dan zou een nog slechtere gast zijn intrek kunnen nemen in uw hart. 'Geeft de duivel geen plaats', want dan zal hij zeven bozere geesten meebrengen. (Ef. 4:27)

Als er onreine gedachten in u opkomen als u op bed ligt, neem ze dan niet mee de nacht in. Bij de bekering gaat het er tenslotte niet om welke gedachten er in uw hart opkomen en door u heen gaan, maar of ze er blijven. Veel goede gedachten en opwellingen gaan als vreemdelingen door het hart van een slecht mens. Zo trekken ook veel ijdele gedachten door het hart van een gelovige en hinderen hem bij zijn plichten. Ze kloppen aan,

storen hem en dringen binnen in zijn hart, maar ze wonen er niet en worden niet gekoesterd.

In deze verhandeling wil ik duidelijk maken hoe goddeloos en dwaas een natuurlijk hart is. Onder 'hart' verstaan we hier onder andere het verstand en de verontreiniging daarvan. Deze verontreiniging moet afgewassen worden. Ik wil nu, in alle gebrek, ingaan op onze ijdele gedachten. Daarom heb ik Jeremia 4:14 als uitgangspunt genomen. Bij deze tekst wil ik vooral stilstaan.

Ik geef toe dat er geen onderwerp is dat meer omvat. Zoals u weet, heeft Salomo, de wijste mens op aarde, duidelijk aangetoond hoe ijdel onze gedachten zijn. Hij is de hele schepping langsgegaan en heeft beschreven welke ijdelheid hij bij alle schepselen heeft aangetroffen. Dit is zijn beste werk en onderzoek geweest. Maar in onze gedachten is zoveel ijdelheid. Deze kleine wereld kent meer verschillende ijdelheid dan de grote wereld. Door onze gedachten zijn de schepselen aan de ijdelheid onderworpen. (Rom. 8:20) Daarom zijn ze zelf nog veel meer aan de ijdelheid onderworpen. Ik wil nu de volgende punten duidelijk maken:

1. Wat met gedachten bedoeld wordt;
2. Wat we onder ijdelheid verstaan;
3. Onze gedachten zijn ijdel;
4. Wat die ijdelheid inhoudt.

Wat met gedachten bedoeld wordt

Hier wil ik vooral op ingaan omdat dit het onderwerp van deze preek is. Bij dit veelomvattende onderwerp moet ik mij wel beperken.

(1) Met ‘gedachten’ bedoelt de Schrift alles wat er in de geest omgaat, alle redeneringen, overwegingen, voornemens, besluiten, plannen, bedoelingen, verlangens en zorgen van de mens in tegenstelling tot zijn woorden en daden. Er is dus een tweedeling. ‘Ik ken hun werken en hun gedachten!’ (Jes. 66:18; Eng. vert.)

Met ‘gedachten’ bedoelen we alles wat in onze geest omgaat. Gedachten die openbaar komen en uitgevoerd worden, worden ‘werken’ genoemd. ‘Al het gedichtsel van de gedachten’- *omne figmentum* – alles wat in onze geest opkomt, alles wat we ons voornemen en wensen, is boos. (Gen. 6:5) Met ‘gedachte’ wordt hier alles bedoeld wat in onze geest opklimt. (Ez. 11:5) Dat is ook de gewone betekenis van het woord. Iemand ‘gedenken’ betekent: aan iemand denken. (Gen. 40:14) Als we ons iets voornemen, denken we erover om het te doen. Als we ergens bezorgd over zijn, is het in onze gedachten. (1 Sam. 9:5) We kunnen hier terecht over gedachten spreken, omdat alle gevoelens, verlangens en voornemens uit onze gedachten opkomen. Daar worden ze opgewekt, aangewakkerd en gekoes-

terd. Alle gedachten die bij ons opkomen, roepen gevoelens van angst, vreugde, zorg en verdriet op. Hoewel ik hier heb gesproken over gedachten in de brede zin van het woord, wil ik daar op dit moment niet van uitgaan. Ik moet me zo goed mogelijk beperken tot de gedachten, overdenkingen en overwegingen van de mens, waarvoor hij zijn verstand of geest gebruikt. Dat is het onderwerp waarover ik nu ga spreken. In die zin staan gedachten niet alleen tegenover werken, maar ook tegenover voornemens en intenties. Zo staan in Hebrëen 4:12 niet alleen ziel en geest, maar ook gedachten en overleggingen of intenties tegenover elkaar. En in Job 20:2 en 3 worden gedachten gekoppeld aan de 'geest van het verstand'. (Eng. vert.) Met 'verstand' bedoel ik niet alle gedachten die in ons opkomen en ook niet de bewuste redeneringen en overleggingen die wij hebben bij onze daden, maar alleen onze mijmeringen en dromerijen.

Ik kan het niet anders zeggen dan zo: met 'gedachten' bedoel ik de eerste invallen en inzichten die we krijgen, de voorstellingen en denkbeelden die het verstand zich met behulp van onze verbeelding vormt, waarover we piekeren, peinzen en mijmeren. Ik bedoel de samenspraak van de geest met de dingen die we kennen (Spr. 6:22), de onderhandelingen, de gesprekken tussen de geest en alles wat daar binnenkomt, met de dingen die we vrezen

en die we liefhebben. Voor al deze dingen maakt onze geest zijn metgezellen en onze gedachten houden gesprekken met hen en hebben daar wel duizend ideeën over. Dit bedoel ik met gedachten.

We kunnen redeneren en afwegingen maken. We vragen ons dan voortdurend af wat we zullen doen en argumenteren en discussiëren. Dit is als het ware het privévertrek en de geheime raad van het hart. Daarnaast is er echter een meer openbaar vertrek, de ontvangstkamer waar we alle gasten ontvangen. Dit is het vermogen om te denken, te mediteren en te mijmeren. Dat geeft ons stof om te overdenken en te overwegen. Daar bewaren we de onderwerpen tot we er dieper over nadenken. Alle gedachten die bij ons opkomen worden daar onthaald en mogen spreken met een van onze gevoelens.

(2) Ik voeg toe: ‘die onze geest vormt’. Volgens de Schrift is dat hun oorsprong en de manier waarop ze ontstaan. ‘In zijn hart zijn verkeerdheden’ – *fabricatur* – ‘hij smeedt te allen tijd kwaad’, zoals een smid het ijzer smeedt en hamert. (Spr. 6:14) Onze gedachten zijn de grondstoffen van dit kwaad. Over alles wat zich aan ons opdringt, hebben we onze gedachten en voorstellingen. Zoals we begeerten ontvangen, krijgen we ook gedachten. (Jak. 1:15) ‘Met moeite zijn zij zwanger en zij baren ongerechtigheid. Zij broeden basiliskuseie-

ren uit en zij weven spinnenwebben.’ (Jes. 59:4, 5) Hij heeft ‘gedachten der ongerechtigheid’, want onze gedachten worden uitgesponnen in ons hart, als eieren die we zelf hebben gelegd, hoewel de aanleiding van buiten komt.

Dit heb ik toegevoegd om ze te onderscheiden van gedachten die alleen van buiten komen. Dat zijn kinderen die door een ander zijn verwekt. Ze worden vaak buiten neergelegd. Bijvoorbeeld de godslasterlijke gedachten die de satan ons inblaast. Hierin is de ziel volkomen passief.¹ Het zijn uw gedachten niet, maar die van de satan. Het is als of iemand samen met een ander in een kamer is. Hij hoort hem zweren en vloeken, maar hij kan niet weggaan. Zulke gedachten verontreinigen een mens niet, als ze alleen ‘van buiten’ komen. Want alleen wat uit het hart voortkomt, verontreinigt de mens. (Matth. 15:18, 19) Of wat de duivel in het hart verwekt, zoals onreine gedachten. Hoewel hij de vader is, is het hart de moeder en de baarmoeder. Daarom hebben ze invloed op het hart, zoals natuurlijke kinderen ons hart raken. We kunnen ze als volgt onderscheiden van invallende gedachten. Is ons hart week? Is het vervuld met liefde? Kussen we het kind? Dan zijn het onze eigen gedachten. Broedt ons hart die eieren uit? Dan zijn

1. Dat wordt ook gesuggereerd door het woord ‘slaan’ in 2 Korinthe 12:7.

het onze gedachten, zelfs als ze van buiten komen. Er zijn dus gedachten waarbij de ziel passief is. De satan fluistert ze in, maar wij eigenen ze niet. Hij verwekt ze niet echt in ons, maar hij verkracht ons. (Als we er niet mee instemmen, is het slechts een verkrachting, zoals de wet ook stelt.) Ik geef toe dat deze gedachten slechts een straf zijn, omdat we niet op onze gedachten hebben gelet en ze hebben laten afdwalen. Zo werd Dina, omdat ze welbewust uitging om de dochters van het land te bezien, gegrepen en verkracht. Hoewel het tegen haar wil gebeurde, was dit toch een straf voor haar nieuwsgierigheid. Of ze zijn een straf omdat we geen acht gegeven hebben op de goede werkingen van de Heilige Geest. Als we de Geest weerstaan, bedroeven we Hem. Dan handelt Hij met ons zoals wij met onze kinderen handelen. Hij laat toe dat wij door schrikbeelden worden geplaagd en door de satan worden benauwd, zodat we leren wat het is om Hem te vergeten en plaats te geven aan ijdele gedachten.

Ten slotte nog het volgende: 'die de geest in en door zichzelf of met de hulp met onze verbeelding voortbrengt en ontvangt'. Er zijn in onze verbeelding geen gedachten of beelden die niet tegelijkertijd ook in ons verstand zijn weerspiegeld. Denk maar aan twee spiegels die tegenover en naast elkaar worden geplaatst. Wat we in de ene spiegel zien, zien we ook in de andere.